

سنة الفجر

دانشکده : مدیریت و اقتصاد

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته حسابداری

عنوان پایان نامه:

رابطه بین کیفیت سود و تامین مالی بدهی شرکت‌های پذیرفته شده در

بورس اوراق بهادار تهران

نام دانشجو:

مالک یبلویی خمسلویی

استاد راهنما:

دکتر حسین اعتمادی

استاد مشاور:

دکتر منصور مومنی

آبان 1390

تقدیم به

شهداء والا مقام که با نثار خون خود موجب سرافرازی ایران
اسلامی شدند.

پدر و مادر بزرگوارم که دعای خیرشان همواره بدرقه راهم
بوده و هست.

همسر مهربانم که وجودش تسلی بخش خاطر من می باشد

و برادران و خواهران عزیزم

تشکر و قدردانی

سپاس و ستایش خدایی را که توان آموختن به من عطا نمود تا بتوانم از دریای بیکران علومش جرعه‌ای بنوشم و از گمراهی و جهل‌رهایی یابم. پس از ستایش پروردگار منان از دو اسطوره ایمان، مهربانی و عطوفت پدر بزرگوار و مادر ارجمندم که در تمامی مراحل زندگی همچون شمع در پای من سوختند تا ساخته شوم سپاس فراوان دارم و از خداوند متعال علو درجات را برای آنها خواستارم. از همسر مهربانم که در مراحل مختلف نگارش این پایان نامه همواره با صبر و با ایجاد روحیه فراوان باعث شور و نشاط بنده بود تشکر فراوان می‌نمایم باشد که همواره قدردانش باشم.

از اساتید گرانقدر جناب آقای دکتر حسین اعتمادی و دکتر منصور مومنی که راهنمایی و مشاوره بنده را در اجرای این پایان نامه به عهده داشتند تشکر و قدردانی ویژه می‌نمایم امید است که شاگردی خوب برای آنها بوده و باشم. از اساتید محترم جناب آقای دکتر عباس مقبل باعرض و سرکار خانم دکتر سحر سپاسی نیز که امر داوری این پایان نامه را به عهده داشتند نیز سپاسگزارم.

بر خود لازم می‌دانم که از زحمات جناب آقای نجفی کارشناس محترم گروه، دوستان عزیزم سلیمان زندی و هادی شیخی که در همه حال کمک حال بنده بودند و از راهنمایی ایشان استفاده نموده‌ام تشکر و قدردانی می‌نمایم و امیدوارم بتوانم دوست خوبی برای آنها باشم.

چکیده

این پژوهش به بررسی رابطه میان تامین مالی از طریق بدهی و کیفیت سود می‌پردازد. بدین منظور، شرکت های پذیرفته شده در بورس و اوراق بهادار تهران به عنوان جامعه آماری پژوهش در نظر گرفته شدند و 860 سال-شرکت در محدوده‌ی زمانی 1376-1388 به عنوان نمونه پژوهش انتخاب شدند. برای سطوح پایین بدهی، بدهی می‌تواند تاثیر مثبتی بر روی کیفیت سود داشته باشد زیرا مدیران از صلاحدید حسابداری خودشان برای تامین اطلاعات خصوصی درباره عملکرد آتی شرکت استفاده می‌نمایند تا هزینه‌های تامین مالی را پایین آورند. برای سطوح بالای بدهی، بدهی می‌تواند تاثیر منفی روی کیفیت سود داشته باشد. زیرا مدیران به خاطر اینکه از انحراف در قراردادهای اجتناب نمایند در این سطوح از ارقام تعهدی برای مدیریت سود استفاده می‌کنند. با استفاده از کیفیت ارقام تعهدی به عنوان نماینده‌ای از کیفیت سود، ما یک رابطه غیریکنواخت میان بدهی و کیفیت سود پیدا نمودیم. این رابطه در سطوح پایین بدهی مثبت و برای سطوح بالای بدهی منفی می‌باشد. همچنین نتایج این پژوهش بیان می‌کند، شرکت‌هایی که بسیار وابسته به تامین مالی از طریق بدهی می‌باشند ممکن است به خاطر منافع بیشتر ناشی از اجتناب از انحراف اساسی قراردادهای نسبت به هزینه‌های استقراض، تمایل به تحمل هزینه‌های بالاتر استقراض به خاطر کیفیت پایین سود داشته باشند.

واژه های کلیدی: تامین مالی بدهی، کیفیت سود، ارقام تعهدی.

فصل اول: کلیات پژوهش

1-1.مقدمه.....	2
2-1.بیان مساله.....	4
3-1.ضرورت انجام پژوهش.....	6
4-1.اهداف پژوهش.....	7
5-1. سوالات پژوهش.....	8
6-1.فرضیه‌های پژوهش.....	8
7-1.روش پژوهش.....	9
8-1.روش‌های گردآوری داده‌ها.....	13
9-1.قلمرو مکانی پژوهش.....	13
10-1.قلمرو زمانی پژوهش.....	14
11-1.جامعه آماری پژوهش.....	14

فصل دوم: مبانی نظری پژوهش

1-2.مقدمه.....	16
2-2. مفاهیم سود و کیفیت سود.....	18
1-2-2.اهمیت سود و مفاهیم سود.....	18

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
21.....	2-2-2. اهمیت سود برای تصمیم گیری ذی نفعان.....
22.....	3-2-2. سود اقتصادی و سود حسابداری.....
24.....	4-2-2. معیار ارزیابی سود گزارش شده.....
24.....	5-2-2. ظهور نظریه کیفیت سود.....
25.....	6-2-2. کیفیت سود.....
29.....	7-2-2. عناصر کیفیت سود.....
32.....	3-2. مفاهیم و تئوری های مرتبط با.....
32.....	1-3-2. تئوری های ساختار سرمایه.....
38.....	2-3-2. نظریه های مرتبط با گزینش بین بدهی های عمومی و خصوصی.....
40.....	4-2. تامین مالی از طریق بدهی و کیفیت سود.....
40.....	1-4-2. رابطه بدهی با مدیریت سود و تاثیرگذاری آن بر کیفیت سود.....
44.....	2-4-2. رویکردها و نظریه هایی در ارتباط با تاثیر گذاری بدهی بر کیفیت سود.....
49.....	5-2. بررسی سایر دلایل تاثیر گذاری بدهی بر کیفیت سود.....
51.....	6-2. کیفیت بدهی ها و کیفیت سود.....
52.....	7-2. مروری بر مطالعات پیشین.....
52.....	1-7-2. پژوهش های خارجی.....

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
59.....	2-7-2. پژوهش‌های داخلی.....
	فصل سوم: روش شناسی پژوهش
64.....	1-3. مقدمه.....
64.....	2-3. نوع پژوهش.....
64.....	3-3. جامعه و نمونه آماری پژوهش.....
65.....	4-3. فرضیه های پژوهش.....
65.....	5-3. تعریف عملیاتی متغیرها.....
66.....	6-3. روش پژوهش.....
67.....	1-6-3. مفروضات مدل‌های رگرسیونی.....
67.....	1-1-6-3. آزمون استقلال خطاها.....
67.....	2-1-6-3. آزمون هم خطی.....
68.....	3-1-6-3. بررسی نرمال بودن خطاها.....
68.....	4-1-6-3. بررسی نرمال بودن متغیر وابسته.....
69.....	5-1-6-3. آزمون معناداری ضرایب رگرسیون.....
69.....	6-1-6-3. آزمون معنادار بودن مدل رگرسیونی.....
70.....	7-1-6-3. ضریب تعیین و ضریب تعیین تعدیل شده.....
70.....	2-6-3. مدل‌های مورد استفاده در پژوهش.....

فصل چهارم: تحلیل داده ها

79	1-4. مقدمه.....
79	2-4. آمار توصیفی.....
80	3-4. آزمون مفروضات رگرسیون.....
82	4-4. نرمال بودن متغیر وابسته.....
83	5-4. محاسبه عامل کیفیت سود.....
83	6-4. آزمون فرضیه‌ها.....

فصل پنجم: نتیجه گیری و پیشنهادها

96	1-5. مقدمه.....
96	2-5. تحلیل نتایج بدست آمده از آزمون‌های پژوهش.....
99	3-5. نتیجه گیری نهایی.....
101	4-5. محدودیت های پژوهش.....
102	5-5. پیشنهادهایی بر مبنای یافته‌های پژوهش.....
102	6-5. پیشنهادهایی برای پژوهش‌های آینده.....
103	منابع.....

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

- پیوست..... 108
- (پ-1). آزمون هم خطی میان متغیرهای پژوهش..... 109
- (پ-2). آزمون نرمال بودن متغیر وابسته..... 109
- (پ-3). جداول دوربین واتسن و اعتبار مدل رگرسیون برای آزمون فرضیه اول..... 110
- (پ-4). جداول دوربین واتسن و اعتبار مدل رگرسیون برای آزمون فرضیه دوم..... 110
- (پ-5). جداول اعتبار مدل رگرسیون و نتایج برای آزمون فرضیه سوم..... 111
- (پ-6). جداول اعتبار مدل رگرسیون و نتایج برای آزمون فرضیه چهارم..... 114

فهرست جداول

عنوان	صفحه
جدول 1-2. معیارهای ارزیابی کیفیت سود.....	28.....
جدول 1-4. آمار توصیفی متغیرهای پژوهش.....	80.....
جدول 2-4. ماتریس همبستگی پیرسون بین متغیرهای پژوهش.....	81.....
جدول 3-4. نتیجه برآورد مدل رگرسیون در سطح اول بدهی (پایین ترین سطح).....	85.....
جدول 4-4. نتیجه برآورد مدل رگرسیون در سطح پنجم بدهی (بالا ترین سطح).....	87.....
جدول 5-4. رابطه میان کیفیت سود و بدهی.....	88.....
جدول 6-4. نتیجه برآورد مدل رگرسیون با وجود متغیر نسبت بدهی و عامل کیفیت سود.....	90.....
جدول 7-4. نتیجه برآورد مدل رگرسیون.....	91.....
جدول 8-4. نتیجه برآورد مدل رگرسیون (وارد کردن متغیرهای کنترلی).....	92.....
جدول 9-4. برآورد مدل رگرسیون (تنها با متغیر هزینه مالی بدهی).....	93.....
جدول 10-4. برآورد مدل رگرسیون (بعد از ورود متغیر توان دوم هزینه مالی بدهی).....	93.....
جدول 11-4. نتایج مدل رگرسیون (ورود کلیه متغیرها).....	94.....
نمودار 1-4. نمودار هیستوگرام مقادیر باقیمانده در برابر مقادیر پیش بینی شده.....	82.....
نمودار 2-4. رابطه غیرخطی (غیر یکنواخت) میان کیفیت سود و بدهی.....	88.....

فصل اول

کلیات پژوهش

1-1. مقدمه

تحلیل گران مالی، مدیران و سرمایه گذاران در سال‌های اخیر به گزارش سودآوری شرکت‌ها توجه زیادی داشته‌اند. مدیران علاقه مند به حفظ رشد سود هستند زیرا پاداش آنها اغلب وابسته به سود شرکت می‌باشد. سود حسابداری و اجزای آن از جمله اطلاعاتی محسوب می‌شود که در هنگام تصمیم‌گیری توسط افراد در نظر گرفته می‌شود. این رقم بر مبنای اقلام تعهدی محاسبه و شناسایی می‌شود. از سایر عوامل مهم بررسی سود که یکی از متغیرهای محاسبه اقلام تعهدی است می‌توان به ارزیابی توان پرداخت سود سهام، هزینه‌های مالی، تعهدات و مالیات و ارزیابی عملکرد واحد اقتصادی و مباشرت مدیریت نام برد. سود حسابداری که با استفاده از سیستم تعهدی تهیه می‌شود از نظر بسیاری از استفاده‌کنندگان از صورت‌های مالی ابزاری برای سنجش عملکرد شرکت‌ها محسوب می‌شود.

در طول چند دهه اخیر مبحث کیفیت سود مورد توجه خاص پژوهش‌گران قرار گرفته و تلاش بر این بوده است که با دست یافتن به یک روش شناختی منطقی و معتبر کیفیت سود مورد ارزیابی قرار گرفته و عوامل تاثیر گذار بر آن شناسایی شود. در موضوع کیفیت سود محتوای اطلاعاتی اجزای تشکیل دهنده و سایر عوامل مرتبط با آن مطرح می‌شود، به طوری که پیش بینی جریان‌های نقدی آتی و در نتیجه تعیین ارزش سهام آسان می‌گردد [16].

بر اساس مفاهیم نظری گزارشگری مالی هدف اولیه صورت‌های مالی ارائه اطلاعاتی تلخیص و طبقه بندی شده در خصوص وضعیت مالی، عملکرد مالی و انعطاف پذیری مالی واحد تجاری جهت یاری نمودن استفاده کنندگان صورت‌های مالی در اتخاذ تصمیم‌های اقتصادی است. از مهمترین اهداف تهیه این صورت‌های مالی مفید بودن آن برای طیفی وسیع از استفاده‌کنندگان اعم از درون سازمانی و برون سازمانی جهت تصمیم‌گیری معقول است. لیکن با توجه به دشوارتر بودن دسترسی استفاده‌کنندگان برون سازمانی به اطلاعات مربوط به شرکت‌ها نسبت به استفاده‌کنندگان درون سازمانی، سیستم حسابداری مالی بر ارائه اطلاعاتی سودمند در قالب صورت‌های مالی برای استفاده‌کنندگان برون سازمانی تاکید می‌نماید. در مجموعه صورت‌های مالی سود

حسابداری از جایگاه ویژه ای برخوردار است، چرا که همواره به عنوان راهنمایی جهت اخذ تصمیمات سرمایه گذاری و معیاری برای سنجش کارایی مدیران در کانون توجه استفاده کنندگان از صورت‌های مالی قرار داشته است [23].

به دلیل اهمیت سود به عنوان یکی از مهمترین معیارهای ارزیابی عملکرد و تعیین کننده ارزش بنگاه های اقتصادی، سرمایه گذاران و سایر استفاده کنندگان از صورتهای مالی ناگزیر به ارزیابی کیفیت سود گزارش شده توسط بنگاه‌های اقتصادی می باشند. از آنجا که سود حسابداری در چارچوب اصول پذیرفته شده حسابداری و در سیستم حسابداری تعهدی در بر گیرنده دو جزء نقدی و تعهدی می باشد، بسیاری از محققان معتقدند که کیفیت سود به میزان اجزای نقدی و تعهدی سود وابسته است. استفاده کنندگان از صورتهای مالی همواره به قابل اتکا بودن و مفید بودن اقلام تعهدی به دیده تردید می‌نگرند چرا که مدیران قادرند با به کار گیری روش‌های مختلف حسابداری به شکل قانونی و در چارچوب اصول پذیرفته شده حسابداری سود شرکت را دستخوش تغییر و هم راستا با تمایلات شخصی خود سازند. با این وجود درک فرایند شناسایی آن دسته از اقلام تعهدی که بر کیفیت سود تاثیر گذار است برای سرمایه گذاران دشوار بوده و مانع تشخیص دقیق کیفیت سود شرکت توسط آنان می شود. از این رو ممکن است، تصمیمات آنان بر مبنای سودهای گزارش شده ای که از کیفیت بالایی برخوردار نیست اتخاذ و به از دست دادن منابع آنها منتهی گردد [48].

نقش و اهمیت کیفیت سود و عوامل موثر بر آن پژوهش‌ها گسترده‌ای را در رشته حسابداری شکل داده است به گونه ای که در این زمینه پژوهش‌ها داخلی و خارجی فراوانی را می توان ذکر کرد با این وجود باز هم جای پژوهش بسیاری در این زمینه وجود دارد. این پژوهش نیز در زمره پژوهش‌های فوق بوده که در آن به بررسی رابطه بین کیفیت سود و یکی دیگر از عوامل تاثیر گذار بر آن یعنی بدهی پرداخته می شود. تا با بررسی نحوه تاثیرگذاری بدهی بر روی کیفیت سود اطلاعات مفیدی برای اعتباردهندگان و سرمایه‌گذارانی که با شرکت در تعامل هستند ایجاد نماید.

1-2. بیان مساله

نقش اصلی اطلاعات حسابداری در بازارهای مالی فراهم کردن زمینه‌های لازم برای تخصیص بهینه‌ی منابع است. در پی رسوایی‌های مالی اخیر، اطمینان و اعتماد سرمایه‌گذاران به سیستم گزارش‌گری مالی ضعیف شده و کیفیت سود به عنوان یک عامل مهم در تعیین اعتبار و قابلیت اعتماد اقلام گزارش شده پدیدار گشته است. در نتیجه، تعیین کیفیت اطلاعات حسابداری و نتایج حاصل از آن، مورد علاقه‌ی سرمایه‌گذاران، مدیران، قانون‌گذاران و تدوین‌کنندگان استانداردها گردیده است.

سهام‌داران که مهم‌ترین گروه کاربران اطلاعات صورت‌های مالی هستند منافع خود را در اطلاعات صورت‌های مالی و سود جستجو می‌کنند. سود حسابداری نشانه‌ای است که موجب تغییر باورها و رفتار سرمایه‌گذاران خواهد شد. کیفیت سود می‌تواند در گزارش‌گری مالی اطمینان سرمایه‌گذاران را در بازارهای مالی تحت تاثیر قرار دهد. از عوامل مهم مؤثر در کیفیت سود می‌توان به روش‌های متعدد حسابداری، نارسایی‌های موجود در فرآیند برآوردها و پیش‌بینی‌ها، اختیار عمل مدیران و تاثیرپذیری سود از مبانی گزارش‌گری و صلاح‌دید مدیران اشاره کرد. عبارت کیفیت سود به توانایی مدیران در استفاده از اقلام اختیاری در اندازه‌گیری و گزارش‌گری سود اشاره دارد. اقلام اختیاری ممکن است شامل انتخاب از بین اصول یا استانداردهای حسابداری و به کارگیری برآوردها و زمان‌بندی معاملات برای شناسایی اقلام غیرعادی در سود باشد.

از آنجایی که سود یکی از مهمترین معیارهای ارزیابی عملکرد و تعیین کننده ارزش واحد تجاری است موضوع کیفیت سود مورد توجه محققان حرفه حسابداری و سرمایه‌گذاران قرار گرفته است. علت توجه حرفه حسابداری بر کیفیت سود این است که سود خالص گزارش شده عملکرد عملیاتی واحد تجاری را به صورت منصفانه منعکس نماید. سود اغلب پیش‌بینی کننده بهتری برای جریانهای نقدی آتی نسبت به جریانهای نقدی جاری می‌باشد. زیرا اقلام تعهدی که یکی از عناصر کلیدی سود می‌باشند (بخش دیگر آن جریانهای نقدی است) حاوی اطلاعات مفیدی درباره جریانهای نقدی آینده است. به هر حال اقلام تعهدی ممکن است به خاطر

اینکه به آسانی دستکاری می شوند یک پیش بینی کننده دارای انحراف باشند. همچنین به خاطر اینکه بدهی پادشاهای مدیریت و انتخابهای گزارشهای مدیریت را تحت تاثیر قرار می دهد می توان عنوان کرد که رابطه بین بدهی و کیفیت سود وابسته به اقلام تعهدی می باشد [38].

از سوی دیگر نتیجه ی انکار ناپذیر کیفیت پایین سود، افزایش عدم تقارن اطلاعاتی است. علت کیفیت پایین سود در ماهیت اقلام تعهدی نهفته است، چرا که در شناسایی این اقلام ناگزیر از برآورد و تخصیصهای ذهنی هستیم. لذا کیفیت سود (اقلام تعهدی) می تواند بر عدم اطمینان نسبت به وقوع، زمانبندی و توزیع وجوه نقد آتی شرکت اثر گذاشته و بنابراین بر تصمیمات مربوط به تامین مالی و سرمایه گذاریهای شرکت موثر باشد [27].

جنسن¹ (1986) بیان می کند که چون بدهی تضادهای مختلفی ناشی از نمایندگی را کاهش می دهد مدیران دلیلی برای مخفی کردن عملکرد اقتصادی واقعی واحد تجاری با استفاده از صلاحدید حسابداری تحت چارچوب اصول حسابداری خودشان ندارند. بنابر این بدهی می تواند تاثیر مثبتی بر کیفیت سود از طریق تاثیر گذاری بر روی اقلام تعهدی داشته باشد و سود پیش بینی کننده بهتری برای جریانهای نقدی آینده باشد زیرا؛ 1- اقلام تعهدی در این شرایط کمتر مورد دستکاری مدیران قرار می گیرد برای اینکه سود با کیفیت بالایی برای اعتبار دهندگان و استفاده کنندگان تهیه شود، 2- فعالیت مدیران در جهت منافع اعتبار دهندگان می تواند با استفاده از صلاحدید شخصی مدیران در استفاده کردن از اصول حسابداری برای تهیه اطلاعات خصوصی درباره چشم انداز آینده شرکت انجام شود [35].

مدیران می توانند از تعهدیها به عنوان ابزاری برای مدیریت سود استفاده کنند و بدان وسیله بر کیفیت سودهای گزارش شده و با توجه به حمل اطلاعات بر جریانهای نقدی آتی تاثیر بگذارند. حتی بدون عمدی بودن دستکاری توسط مدیران، تعهدی های بزرگ می تواند با کیفیت کاسته شده سودهای گزارش شده به دلیل افزایش خطای اندازه گیری در برآورد تعهدیها به مدیران وابسته باشد [32]. هدف اصلی این پژوهش آزمون نحوه تاثیر گذاری سطوح مختلف بدهی شرکتها بر کیفیت سود گزارش شده می باشد. در این پژوهش به پیروی

¹ - Jensen

از پژوهش آل گاش و دوچئول مون (2010) بر روی بدهی‌های بلند مدت و کوتاه مدت شرکتها تمرکز خواهد شد تا نحوه تاثیر گذاری آنها بر روی کیفیت سود مشخص شود و از مدل رگرسیونی فرانسیس و همکاران (2005) که توسعه یافته مدل دیچو و دیچاو (2002) می‌باشد برای بیان کیفیت سود استفاده می‌شود. با وجود عوامل مختلف تاثیر گذار بر کیفیت سود و با توجه به اهمیت بیان شده کیفیت سود بر آنیم تا در این پژوهش مساله اصلی با عنوان زیر را بررسی کنیم:

آیا رابطه ای بین کیفیت سود و تامین مالی از طریق بدهی شرکتها در بورس اوراق بهادار تهران موجود می‌باشد؟

3-1. ضرورت انجام پژوهش

با توجه به مطالب بیان شده در قسمت بیان مساله نقش اصلی اطلاعات حسابداری در بازارهای مالی فراهم کردن زمینه‌های لازم برای تخصیص بهینه‌ی منابع است. و اینکه کیفیت سود به عنوان یک عامل مهم در تعیین اعتبار و قابلیت اعتماد اقلام گزارش شده پدیدار گشته است. در نتیجه، تعیین کیفیت اطلاعات حسابداری و نتایج حاصل از آن، مورد علاقه‌ی سرمایه‌گذاران، مدیران، قانون‌گذاران و تدوین‌کنندگان استانداردها است. همچنین کیفیت سود اغلب بیشتر از کیفیت جریان‌ات نقدی می‌باشد زیرا اقلام تعهدی منتج در سود رابطه پایدارتر، دارای نوسان کمتر و رابطه قویتری با جریان‌ات نقدی آتی دارد و ارتباط قویتری با قیمت جاری سهام نسبت به جریان نقدی دارد. هر چند جریان‌های نقدی قابل اطمینان‌تر می‌باشند، سود دارای اطلاعات مفیدتری درباره جریان‌های نقدی آینده است. به خاطر این که سود جریان نقدی آتی را با دقت بیشتری پیش بینی می‌کند هر چه کیفیت سود بالاتر باشد اعتباردهندگان نسبت به اعتبار دهی به شرکتها ریسک کمتری دارند و با اطمینان بیشتری این کار را می‌توانند انجام دهند. در نتیجه آنها ریسک توانایی پرداخت بدهی، ریسک نقدینگی و ریسک ورشکستگی را با دقت بیشتری تخمین خواهند زد. در این پژوهش تمرکز بر روی تضاد منافع میان مدیران و اعتبار دهندگان

بررسی خواهد شد. به خاطر اینکه بدهی میزان پاداش مدیران و انتخاب گزارش‌ها را تحت تاثیر قرار می‌دهد بر روی کیفیت سود نیز بسیار اثر گذار است.

بدهی همچنین مدیران را تشویق می‌کند تا متعهد به تهیه اطلاعات با کیفیت بالا شوند به خاطر اینکه هزینه‌های استقراض را پایین بیاورند. به خاطر نقش دوگانه‌ای که بدهی دارد در نهایت این تاثیرات مثبت و منفی بدهی است که اندازه کیفیت سود را تعیین می‌کند. شرکت‌هایی که خیلی زیاد وابسته به تامین مالی بدهی هستند ممکن است متحمل هزینه‌های سنگین استقراض شوند به خاطر اینکه کیفیت سود آنها پایین است. این در حالی است که بخش عمده فعالیت‌های بیشتر شرکتها با استفاده از وجوه نقدی می‌باشد که ناشی از تامین مالی از طریق بدهی است و با استفاده از بدهی‌های بلند مدت و کوتاه مدت انجام می‌شود. به خاطر دلایل بیان شده ضرورت دارد تا عوامل تاثیر گذار بر کیفیت سود شناسایی شود تا بتوان با تعدیل یا افزایش این عوامل کیفیت سود را افزایش داد.

با وجود عوامل مختلف موثر بر کیفیت سود، بدهی را نیز می‌توان یکی از این عوامل معرفی کرد که قسمت عمده فعالیت شرکتها را نیز در بر می‌گیرد و رابطه دوگانه با کیفیت سود می‌تواند داشته باشد که در این پژوهش به بررسی این روابط و چگونگی تاثیر گذاری آن بر روی کیفیت سود خواهیم پرداخت.

4-1. اهداف پژوهش

در صورتی که دسترسی شرکت به منابع مالی به آسانی و با قیمتی پایین میسر باشد، می‌توان به نحو مناسبی سطح وجه نقد را کاهش داد. یکی از راه‌های دسترسی مناسب به منابع مالی خارجی افشای اطلاعات با کیفیت می‌باشد. در این صورت می‌توان منابع مالی خارجی با هزینه استقراض پایین کسب کرد.

به این ترتیب اهداف این پژوهش عبارت از بررسی تاثیر سطوح مختلف بدهی و هزینه‌های مالی بدهی بر روی کیفیت سود است. در واقع این پژوهش مشابه با پژوهش انجام شده توسط آل گاش و دوچئول مون (2010) می‌باشد.

باشد، که در آن به بررسی تاثیر تامین مالی بدهی شرکتها بر روی کیفیت سود پرداخته است تا بدهی را به عنوان یک عنصر تاثیر گذار بر کیفیت سود عنوان کند. ما نیز به دنبال بررسی روابط میان کیفیت سود با بدهی و هزینه مالی ناشی از بدهی هستیم تا استفاده کنندگان یا تصمیم گیرندگان مختلف از جمله سرمایه گذاران، اعتباردهندگان (بانک ها و موسسات مالی و اعتباری)، بستانکاران و سایر استفاده کنندگان در تجزیه و تحلیل و تصمیم گیریهای خود رابطه میان کیفیت سود و بدهی را مورد توجه قرار داده و در تصمیم گیریهای خود لحاظ نمایند.

5-1. سوالات پژوهش

با توجه به مطالب و مباحث مطرح شده سوالات مرتبط با موضوع را می توان پیرامون بررسی رابطه بین کیفیت سود و تامین مالی از طریق بدهی شرکتها به صورت زیر مطرح نمود:

- 1) آیا میان کیفیت سود و تامین مالی بدهی رابطه وجود دارد؟
- 2) آیا میان بدهی شرکتها و کیفیت سود رابطه وجود دارد؟
- 3) آیا میان کیفیت سود و هزینه مالی بدهی (جریان نقدی خروجی ناشی از بدهی) رابطه وجود دارد؟

6-1. فرضیه های پژوهش

در پاسخ به سوالات مطرح شده در پژوهش فرضیه های زیر را می توان عنوان کرد:

- فرضیه اول - در سطوح پایین بدهی شرکتها، بین کیفیت سود و بدهی رابطه مثبت وجود دارد.
- فرضیه دوم - در سطوح بالای بدهی شرکتها، بین کیفیت سود و بدهی رابطه منفی وجود دارد.
- فرضیه سوم - یک رابطه غیر خطی میان کیفیت سود و بدهی وجود دارد.

فرضیه چهارم - یک رابطه غیر خطی میان کیفیت سود و هزینه مالی بدهی وجود دارد.

7-1. روش پژوهش

پژوهش حاضر از نظر روش جمع آوری داده ها "توصیفی - هم بستگی" و از نظر هدف یک پژوهش کاربردی می باشد. مدل های مورد استفاده در این پژوهش رگرسیون خطی و غیر خطی و رگرسیون تجمعی می باشد. از آزمون هم بستگی و رگرسیون برای انجام آزمونها و بررسی روابط استفاده می شود. مدل رگرسیونی اول که برای تخمین کیفیت سود از طریق اقلام تعهدی مورد استفاده قرار می گیرد، مدل فرانسیس و همکاران (2005) می باشد که توسعه یافته مدل دیچاو و دیچو (2002) می باشد. این مدل برای برآورد کیفیت سود مورد استفاده قرار می گیرد. مدل مذکور به شرح رابطه (1-1) است:

رابطه (1-1)

$$Accruals_t = \beta_0 + \beta_1 CFO_{t-1} + \beta_2 CFO_t + \beta_3 CFO_{t+1} + \beta_4 \Delta REV_t + \beta_5 PPE_t + \varepsilon_t$$

جایی که:

$Accruals_t$: کل اقلام تعهدی سرمایه در گردش (جاری) شرکت در سال t

$Cash\ flow_{t-1}$: جریان های نقدی شرکت در سال $t-1$

$Cash\ flow_t$: جریان های نقدی شرکت در سال t

$Cash\ flow_{t+1}$: جریان های نقدی شرکت در سال $t+1$

$\Delta Revenue_t$: تغییرات در فروش شرکت در سال t

$Fixed\ assets_t$: دارایی های ثابت شرکت (اموال، ماشین آلات و تجهیزات)